

Oslo/Bodø 15.11.2021

Statsforvalteren i Nordland (fmnopost@fylkesmannen.no)
Kopi: Miljødirektoratet (post@miljodir.no)

Høring av verneplan for skog på statsgrunn på Helgeland

Naturvernforbundet i Nordland (NiN) og Norges Naturvernforbund (NNV) kommer med dette med en felles uttalelse vedrørende høring av verneplan for skog på statsgrunn på Helgeland.

Naturvernforbundet understreker særlig viktigheten av at de områdene som nå er på høring snarest mulig må vernes. Vi ber derfor om at alle gjestående områder vernes uavkortet.

Områdene inneholder til dels svært store og sjeldne naturverdier som Norge er forpliktet til å ivareta. For å bevare de biologiske kvalitetene det her er snakk om er vern etter naturmangfoldloven den aller beste metoden for å sikre verneverdiene.

Vi vil også peke på at områdene passer som hånd i hanske med forskernes mangelanalyse av skogvern i Norge og i regionen (NINA Rapport 1352, 2016). Norge er også internasjonalt forpliktet til å sikre et representativt vern av natur jf Aichi-målene. Videre er vi forpliktet til å bidra i verdensdugnaden om å stanse naturtapet.

Og ikke minst vet vi at vern av skog er et meget effektivt klimatiltak, siden skogen som økosystem både lagrer store mengder karbon samtidig som intakte, vernede skoger fortsetter å binde karbon i store mengder.

Den eneste negative kommentarene vi har til høringen er at en del svært viktige områder fra de opprinnelige skogvernplanene i regionen er utelatt fra høringen. Vi ser det som uheldig at det er foretatt slike uheldige avskallinger underveis i prosessen på tross av at de inneholder viktige vernekvaliteter. I tillegg er en del tilgrensende arealer med store verneverdier i noen av områdene ikke inkludert. Ved å ha inkludert slike ville det gitt verdifulle biologiske tilleggsvardier og samtidig kunne dette forsterket verneområdene i kraft av arealøkning.

Vi mener det er uheldig at forvaltningen ikke har benyttet denne muligheten til å sikre et kvalitativt best mulig skogvern i regionen.

Nasjonale vedtak og føringer om vern av skog hos Statskog

Gjennom behandling av St.meld. nr. 25 (2002-2003) sluttet Stortinget seg til Regjeringens innstilling om en kraftig opptrapping av skogvernet i Norge. Meldingen trakk opp viktige prinsipper og satsingsområder for skogvernet. Stortinget presiserte at det vil være en viktig strategi å bruke offentlig eide skoger for å øke vernearealet. I St.meld. nr. 14 (2015-2016) Natur for livet sier Regjeringen at den vil videreføre det langsiktige arbeidet med skogvern. Det ble vedtatt et mål om vern av 10 % av skogarealet i Norge. Så langt er litt i overkant av 5 % vernet.

Bakgrunnen for verneprosess for Statsgrunn på Helgeland er Stortingets innstilling til Klima- og miljødepartementet sitt budsjett for 2016. Her framgår følgende merknad: «*Flertallet mener at skogvern er viktig og viser til budsjettavtalen hvor det er enighet om at regjeringen skal sørge for en gjennomgang av Statskog SFs ordinære skogeiendommer for verneverdig skog, og legge til rette for at verneverdig skog i deres eie kan vernes etter naturmangfoldloven*».

Det har dermed i en årrekke vært klare og bindende føringer og vedtak om at man skal tilstrebe seg på å bruke offentlig eid skog for å øke skogvernet i Norge. Ingen andre deler av landet har så gode muligheter som Nordland til å klare dette. Noe som skyldes at man i fylket i nasjonal og delvis internasjonal sammenheng har store unike naturverdier nettopp hos Statskog.

Store arealreduksjoner underveis i prosessen. Under kartleggingen ble det undersøkt 31 områder på 83 906 daa til sammen. Det er underveis i prosessen tatt ut en rekke områder med verneverdier, og områdene som er på høring er allerede «skåret inn til beinet», og kun 50 673 daa er på høring. Av dette er om lag halvparten produktiv skog (28 600 daa) mens store deler av den produktive skogen ikke er drivverdig. Vi viser til at en rekke en- og to-stjerners-områder er kartlagt i 2018 men ikke er fremmet for vern. Samtidig er det store dokumenterte naturverdier direkte grensende mot områder som er på høring, særlig Danielåsen, Breiskardet (mot sør) og Mikkeljordmoen, ikke inkludert i verneforslagene.

Verneverdiene i de foreslåtte områdene

Alle områder som er på høring har store og viktige naturverdier og alle må vernes.

Vi vil spesielt peke på de svært store og unike naturverdiene som finnes i Litlfiplingdalselva, Simafjellet, Mikkeljordmoen, Danielåsen, Holmvassdalen, Breiskardet og Stortuva. De representerer svært store verdier i nasjonal og til dels i internasjonal målestokk med skogtyper og arter som vi har et internasjonalt ansvar for. Det vil bli oppfattet som svært spesielt nasjonalt og internasjonalt om Norge ikke skulle klare å verne arealene med unik skognatur som attpåtil eies av Staten. Mens vi samtidig kritiserer fattige land for ikke å verne mer enn 25-50% av sin regnskog.

Litlfiplingdalselva: Litlfiplingdalselva er et svært spesielt og unike område. Både mht naturverdiene og de skoghistoriske verdiene. Området ligger som ett av få i mellomboreal sone hvor det er særlig underdekning i vernet. Det har større areal med svært rik kalkgranskog (trua naturtype) i søndre og midtre deler, og tilnærmet urørte brannsuksesjoner. Området har en svært spesiell og interessant historie med stormfelling og skogbrann på 1800-tallet, og disse preger skogbildet fortsatt i dag. Mengden av død ved er høy i det aller meste av området, både av furu og gran, og alle nedbrytningsstadier er godt representert. Området har svært stor vitenskapelig verdi for studier av

suksesjoner etter brann og storm i naturlig forynget skog. Området utgjør et viktig tillegg til eksisterende reservat med innslag av boreal regnskog. Det er i 2021 gjort flere nye funn av rødlistearter. I kalkskogene er der store udekte potensialer for funn av rødlistede og sjeldne kalkskogssopp, og mangel på god soppsesong siden før 2018 medfører at dette potensialet ikke er klargjort.

Simafjellet: Området er nasjonalt verneverdig og ved inkludering av lokaliteten Fjellavlia som er i verneprosess, vil området være nasjonalt verneverdig (****). Området består overveiende av gammel granskog med stor andel biologisk gamle grantrær, samt bra mengder død ved og kontinuitet i død ved. De største verdiene er knyttet til fuktige bekkekløftmiljø og kombinasjonen av rik og biologisk gammel granskog. Lokaliteten utmerker seg med en rik og krevende skorpelavflora knytta til grankvister på gamle grantrær, dels i miljø med stabil høy luftfuktighet. Mest interessante funn til nå er en rik forekomst av taigabendellav (EN). VU-artene meldråpelav og granbendellav samt et mulig funn av grandråpelav (nybeskrevet art) finnes i samme miljø. Kvaebeger og Sarea difformis er funnet på kvaer på gamle grantrær. Det er et stort potensial for funn av en rekke nye rødlistearter ved bedre artsregistreringer. Sammen utgjør reservatet med utvidelse ett av de mest verdifulle granskogsdominerte områdene man kjenner i fylket, med betydelig verdier knyttet til biologisk gammel samt fuktig skog.

Mikkeljordmoen: Mikkeljordmoen har betydelige naturverdier knyttet til at dette er ei stor, velutviklet elvekløft med eldre, fuktig naturskog av gran, inklusive mindre partier med fosserøymiljøer. Området har interessant artsmangfold, særlig av lav, men også kalksopp og karplanter. Mest spesielt når det gjelder artsmangfold, er funnet av lavarten grandråpelav som nylig (2017) er beskrevet som ny for vitenskapen. Deler av området er allerede vernet i som Vefsnmolia skogreservat.

Breiskardet: Breiskardet er ett av få lavereliggende skogområder som er foreslått vernet eller er vernet i regionen. Det har stor variasjon i skogtyper inkludert boreal regnskog og har nærmere 30 rødlistearter, deriblant mange forekomster av den sterkt trua (EN) oresinoberlav, (EN), taigabendelav (EN), granbendellav (VU) og pastellkjuke (EN). Økologisk henger det sammen med området Svenningsvika (263 daa) som er tilbudt til frivillig vern.

Danielåsen: Danielåsen har viktige kvaliteter knyttet til både gammel furuskog inklusive furuved, eldre granskog, myr og kalkgranskog, samt for arealkrevende naturskogsarter. På kelofuru er det gjort funn av skorpelaven Lecidea subhumida, som er det eneste funnet i Skandinavia. Ett av et fåtall norske funn av bredhodekamelhalsflue (DD) er også gjort i området. Området har landets tettteste forekomster av de trua (VU) artene gråsobeger og trollsotbeger, og er en del av et storområde.

Holmvassdalen: Utvidelsen av Holmvassdalen naturreservat er et stort område med meget stor variasjon i vegetasjon- og skogtyper. Området domineres av granskog, men det er også større partier med dominans av furuskog og barblandingsskog. Det finnes spredte innslag av ospeskog, selje og gråorskog. Kalkgranskog (VU) finnes utbredt i hele området, både med lågurtutforming og høgstaudeutforming. I tillegg finnes sesongfuktig kalkfurusog (VU), som ikke finnes innenfor det eksisterende reservatet. Innslag av rikmyrer, kalkrike sig og bekkekløfter med fosserøymiljø og boreal regnskog bidrar til den store variasjonen i verdifulle miljøer. Innenfor de foreslåtte utvidelsesområdene av Holmvassdalen naturreservat er det registrert 43 naturtyperlokalteter. Området har også et rikt og variert artsmangfold, og det er gjort funn av minst 44 rødlistearter innenfor området.

Stortuva: Stortuva er et lite men meget verdifullt område. Vegetasjonen er variert og ofte kalkrik, med stort areal av rike typer, inkludert de rødlista naturtypene høystaudegranskog (NT) og kalkgranskog (VU). Kalkrik berggrunn og ofte tynt jordsmonn indikerer godt potensial for et rikt artsmangfold av kalkskogsopp, og kanskje et titalls rødlista arter i dette elementet. Gammelskogsparameterne scorer den også bra på, med middels-store mengder død ved, middels kontinuitet i død ved og stor andel gamle trær. Samlet sett vurderes lokaliteten som nasjonalt verneverdig. Som utvidelse av eksisterende naturreservat vil det tilføye viktige de siste restene av relativt intakt gammelskog nord for reservatet.

Vi vil også peke på de svært viktige naturverdiene som finnes i andre områder som for eksempel Bollermolia hvor deler av verdiene grenser mot privat grunn tilbudt til frivillig vern. Arealer med funn av den sterkt trua lavarten taigabendellav og den trua granbendelav. **Svartåga** har også svært viktige verdier i form av den Europeiske ansvarsarten oresinoberlav. **Olaåsen** er et lite men svært variert område med kalkskog, gammel granskog, flomskog og rike myrtyper. Vegetasjonen er variert og her finnes mange arter som indikerer rikere vegetasjonstyper, kvaliteter som er underrepresentert i vernet i Nordland. **Litfjellet** er lite, men med viktige forekomster av sjeldne arter herunder arten *Pertusaria maccroryae* og den nybeskrevne arten *Miriquidica majae*. **Lomsdal-Visten** har klare og viktige naturverdier med forekomster av urskogs nær granskog (Dempa SV) og gammel furuskog (Dempa N) i nord og kalkgranskog og gammel granskog i sør (Bjørkåsen). Området i sør er også en essensiell brikke i korridoren av naturskog fra Trøndelagsgrensen i sør til Olaåsen i nord ved at den knyttet Holmvassdalen og Lomsdal-Visten sammen. **Spelremvatnet** har mange kvaliteter knyttet til ulike naturtyper som kalkskog, boreal regnskog med gran, gammel granskog og våtmark. Nesten alt areal rundt verneforslaget og nedover mot Vefsna er i svært stor grad dominert av kulturskog og hogstflater etter store omfattende flatehogster etter 1950, og området representerer dermed viktige restverdier av gammelskog opp mot fjellet i Vefsna-dalføret. Området er dermed siste mulighet til å kunne få vernet i alle fall litt skog i de noenlunde lavereliggende delene av regionen.

Mangler i skogvernet

Nesten samtlige områder oppfyller i middels eller høy grad mangler i skogvernet. Skogtypene som dekkes best verneforslaget er bekkeløfter, gammel granskog, kalkskog, gammel furuskog og boreal regnskog. Andre skogtyper som gråor-heggeskog, flommarkskog og ospedominert skog finnes i noen områder, og er skogtyper som naturlig ikke forekommer vanlig i naturen. Flere av områdene dekker andre viktige mangler i skogvernet som storområdekvaliteter, høy bonitet, artsrike områder og produktiv skog. En viktig tilleggsfaktor er at noen av de foreslåtte verneområdene bidrar sammen med eksisterende verneområder til å danne en lang, og i stor grad sammenhengende, korridor av naturskog fra Trøndelag og til Eiterådalen.

Alle områder dekker den viktigste mangelen i skogvernet, nemlig den arealmessige mangelen. Forskning (<https://www.science.org/doi/10.1126/sciadv.aaw2869>) viser at for å sikre artsmangfoldet i skog, må minst 30% av skogarealet vernet (<https://www.iucn.org/resources/issues-briefs/post-2020-global-biodiversity-framework>). I Nordland er vernet av produktiv skog svært lavt (3,8 %) noe som er lavere enn landsgjennomsnittet og langt under målet om minst 10%.

Rødlistearter og rødlistede naturtyper. Det er innenfor de foreslåtte reservatene svært store forekomster av rødlistearter i livskraftige forekomster som man i sjelden grad finner i Norge innenfor

områder som i dag er i verneprosess. Vern av disse områdene vil være et svært viktig bidrag til Norges Archi-forpliktelser. I tillegg er det større areal med rødlistede naturtyper.

Konsekvenser av vern

Konsekvensene for skogindustrien av vern av et så marginalt areal som det som er på høring er minimalt. Dette begrunnes med følgende:

Arealmessig små areal er på høring: Kun 28,6 km² produktiv skog er på høring. Det produktive skogareal i Nordland fylke er estimert til 6401 km².

Store areal er ikke økonomisk drivbare: Store deler av produktivt skogareal som er på høring er per i dag ikke økonomisk drivbart grunnet lange driftavstander, at de ligger på myrholmer og langs elver (kantsoner), at de ligger i bratt terreng eller på andre sider av vassdrag. Vi viser her også til Hauglin, Belbo og Granhus sin rapport som påpeker at det er flere viktige forutsetninger som ikke er belyst i rapporten til NIBIO. I dataene som ligger til grunn for beregningene er det for eksempel ikke informasjon som forteller om arealet er for glissent eller står som en lomme med lite totalkvantum for ei drift. Det samme gjelder om arealet står bak en eller annen hindring som kløft, skrent eller elv, og totalvolumet ikke forsvarer tiltak for å komme rundt hindringen. I tillegg vil skog på kalkgrunn være befengt med mye råte, noe som heller ikke er tatt hensyn til. En tidligere analyse (Granhus et al. 2011) viste at ca. 35-45 prosent av volumet i hogstklasse 5 i Nordland var tilgjengelig med positiv driftsnetto.

Da store deler av arealene som er på høring befinner seg lang fra vei, betyr det med andre ord at trolig mer enn 60% av arealene som er oppgitt som økonomisk drivbare, ikke er det. Dette reduser dermed drivbart produktivt areal til maks 10-12 km². Til dette kan legges til areal som ikke kan drives av miljømessige grunner.

Vi har for øvrig samme erfaring som Statsforvalteren uttrykker om at «Statsforvalteren har for eksempel vært på befarings i Holmvassdalen og Danielåsen, og arealet som her er foreslått som vern er svært glissent og dermed lite drivverdig. Dette gjelder også noen områder i utvidelsen av Holmvassdalen, spesielt på østsida av det eksisterende reservat. Bare lengst nord på østsida av Holmvassdalen naturreservat er det noe drivverdig skog. Både Danielåsen og Holmvassdalen er fremhevet som viktige for skogbruket på grunn av mye stående kubikkmasse.» At disse områdene er framhevet som viktige for skogbruket viser hvor ukorrekt framstillingene fra skogbrukshold er. Det trenger overhode ikke være noen sammenheng mellom stående kubikk og drivbar kubikk. Jo større et område er, inklusive at det har mye glissen skog, jo større kubikk vil det automatisk ha. Men det betyr selvsagt ikke at tretettheten eller tilgjengeligheten øker av den grunn.

Realiteten er at man har en sjelden mulighet på statsgrunn i Nordland til å verne skog med store naturverdier som i svært liten grad er av verdi for skogbruket. Dette er også logisk all den tid Statskog har utført storstilte flatehogster etter krigen på den lettest tilgjengelig skogen på Helgeland med store volum i bunn av dalen og i liser. Det som ikke er flatehogd er nettopp arealene som ikke har vært eller er drivverdige.

Store areal er ikke miljømessig drivbare: Av arealet som er foreslått vernet på statsgrunn er 13 100 daa registrert som naturtypelokalitet med verdi A eller båndlagt som nøkkelbiotop. I tillegg er minst like store areal båndlagt som følge av funn av trua arter. Dette er areal som Statskog ifølge norsk

lovgivning ikke kan avvirke. Dette begrunnes med følgende: I forskrift om berekraftig skogbruk (<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2006-06-07-593>) kommer det fram at

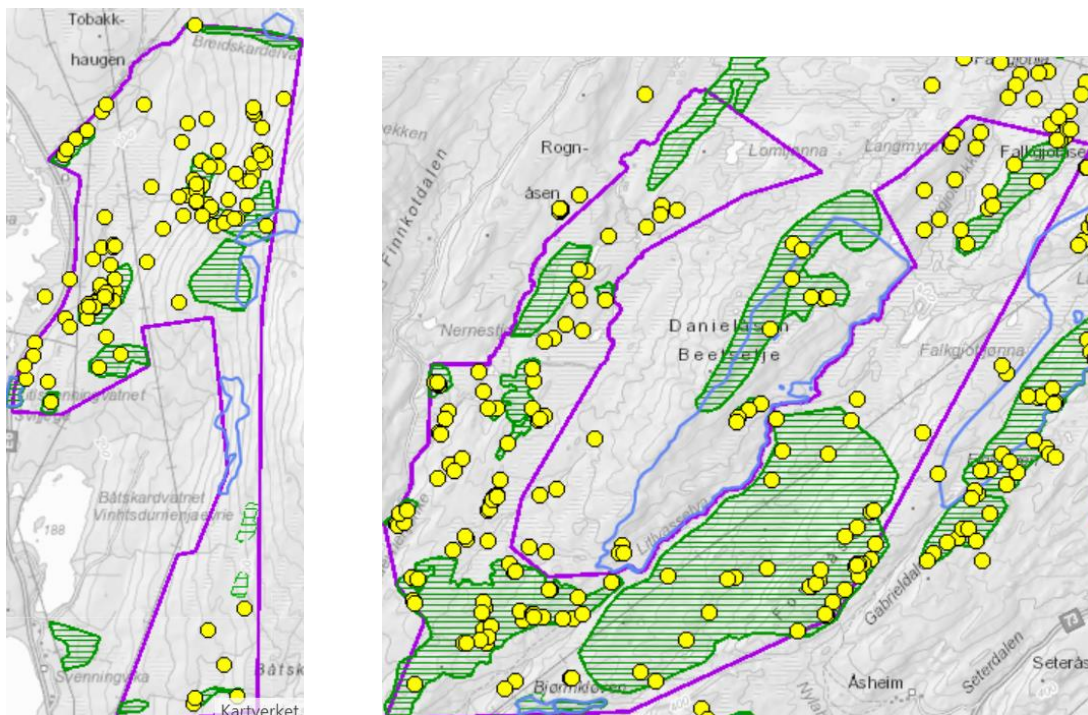
§ 5. Miljøomsyn ved skogbrukstiltak) at «Ved gjennomføring av skogbrukstiltak skal skogeigaren sørge for at verdiane i viktige livsmiljø og nøkkelbiotoper blir tekne vare på i samsvar med retningslinene i Norsk PEFC Skogstandard.»

I Kravpunkt 21. Nøkkelbiotoper i Norsk PEFC Skogstandard (<http://www.pefc.no/vare-standarder/norsk-pefc-skogstandard>) heter det «Nøkkelbiotoper skal sikre livsmiljøer for arter vurdert som truet på den norske rødlisten.» Med truet menes arter i kategoriene RE, CR, EN og VU.

Med andre ord er det forbudt etter norsk lov å hogge skog med forekomster av trua arter. Livsmiljøet til de trua artene som er innenfor areal som er på høring, er for det meste lavarter som er avhengig av enten stabile fuktige miljø (arter knyttet til boreal regnskog som oresinoberlav) eller arter knyttet til biologisk gamle trær i kombinasjon med fuktige miljø (som gråsobeger, trollsobeger, taigabendellav, granbendelav, grandråpelav) eller arter knyttet til miljøer med mye dødvved (som pastellkjuke, fjellgrankjuke). Livsmiljøene til slike arter vil være en radius på to tre lengder eller mer (50-100 meter). Det er dermed store areal som tilkommer utover A-lokaliteter og nøkkelbiotoper som ikke er drivbare av miljømessige forhold.

Vi har tidligere bedt om at Statsforvalteren og Miljødirektoratet beregner og synliggjør dette arealet slik at faktagrunnlaget blir riktig, uten at dette har skjedd, og vi gjentar hermed på nytt kravet om at dette gjøres. Dette er avgjørende for å ha et riktig fakta og vurderingsgrunnlag.

Vi har eksemplifisert dette ved lokalitet Breiskardet og Danielåsen:

Figur 1. Gule sirkler viser punktforekomster av trua arter i Breiskardet (venstre) og Danielåsen (høyre). Grønt viser naturtypelokaliteter og blått eksisterende nøkkelbiotoper. Legg merke til de store forekomstene av trua arter også utenfor nøkkelbiotopene og naturtypene hvor hogst er forbudt. Rundt punktforekomstene må skogen spares i en radius av 50-100 m for å ivareta livsmiljøet arten er avhengig av.

Store skogareal uten spesielle naturverdier er drivbare/det er ingen mangel på tilgjengelig volum til industrien: Det har aldri vært så mye kubikk i norske skoger uttaler skogbruksinteresser til stadighet. Det har de senere år vært en kraftig økning i avvirkingen av massevirke i Nordland (Hauglin, Belbo og Granhus 2021). Og på tross av alle uriktige påstander om at tidligere vern skulle kunne ha minnet avvirkingen. Det er store volum tilgjengelig for Arbor uten at man behøver hogge verneverdig skog. I tillegg er det store volum i miljømessig returvirke som Arbor ønsker å ta i bruk. I Norsk Skogbruk nr. 10-2021, uttaler Bjørn Jarmund i Arbor at Arbor nå henter råstoff fra treavfall hos Retura. Han *uttaler:*

«Målet på sikt er 70 % innblanding. Han har allerede investert i både utstyr og storstilt testing for å øke innblandingen av returtre i sine sponplater. Resultatet kan bli en svært miljøvennlig sponplate og produktet kan gå rett inn i sirkulærøkonomien.»

Høringsdokumentene påpeker at om en legger en tilsvarende drivverdig andel som i analysene fra 2011 til grunn, vil avvirkningsnivå i siste 10-årsperiode kunne opprettholdes i den kommende 30-årsperioden, også uten ressursene i de aktuelle kandidatområdene (Hauglin, Belbo og Granhus 2021). Dette viser på nytt at det er feil at vern truer eller reduserer muligheten for skogindustrien. Slike påstander er ideologisk basert og ikke faktabasert. Det er avgjørende at Statsforvalteren (både landbruks – og miljøvernavdelingen) er faktabasert og tufter sine vurderinger på fakta. I tillegg finnes store mengder med sitkagran som er avvirkningsklar. Dette er noe Arbor må nyttiggjøre seg av. Det finnes ingen hindringer for at Arbor ikke kan bruke Sitka i sin produksjon.

Store arealer kan ikke drives grunnet et miljømessig opptatt utenlandsk marked: Arbor eksporterer store deler av sin produksjon til et miljømessig opptatt utenlandsmarked. **Hvordan vil dette oppfatte Norsk skogbruk generelt og Arbor spesielt når produktene kommer fra verneverdig norsk naturskog som Staten attpåtil eier?** Vi kan i denne sammenheng vise til at for eksempel Axel Springer Verlag i Tyskland varslet å kansellere en flere 100-millioners kontrakt med Norske Skog når de hørte at norsk regnskog fra Trøndelag havnet i papiret de kjøpte. Kun umiddelbar stans fra Norske Skog av tømmer fra regnskogene i Trøndelag og Nordland forhindret kanselleringen.

Arbor har derfor etter vårt syn ikke behov eller grunn for å lage flis av unik og verneverdig skog. Snarere tvert imot vil mer vern være en nødvendighet og styrke for å kunne dokumentere en mer bærekraftig skogbruksnæring i regionen.

Andre forhold og momenter

Reindrifta er avhengig av intakt gammelskog

Reindrifta er en viktig næring som er avhengig av intakt gammelskog uten tekniske inngrep. Vern av de aktuelle områdene vil bidra til sikring av næringens fortsatte overlevelse, mens hogst av skogen ødelegger beiteressursene som er hengselav i gammelskog og bakkelevende lav. Sistnevnte vil ved flatehogst ofte bli utilgjengelig for rein gjennom at økt solinnstråling på hogstflatene medfører smelting og påfølgende frysing av snø. Slik dannes islag som reinen ikke klarer å knuse for å få tilgang til lav. Hengselav på trær er dermed en livsnødvendig ressurs for reinen vintertid samtidig som den får tak i lav på bakken i gammelskogen hvor snøen er tørrere. Alle de foreslåtte verneområdene benyttes i dag til reindrift. På grunn av mange og delvis store inngrep, er alle tilgjengelige areal viktige å verne for næringen.

Gammelskog binder Co2

Natur er store karbonlagre, og har langt større lagre enn kulturskog. På tross av at det kun har gått 10 000 år siden istiden, har norsk skog akkumulert store karbonlagre. Det er kun de siste 3-500 år at det har vært hogst i norske skoger. Dette viser klart at gammelskogen er stabile karbonlagre. Det er avgjørende for å forhindre global oppvarming at utslippene av CO2 reduseres raskt. Om ikke vil point-of-no-return nås ved at det forhindrer utlekking av karbon.

Forskrift

I dokumentene framkommer det at områder med mye friluftsliv kan uttaket av ved bli så høyt at det vil ha negativ innvirkning på det biologiske mangfoldet. Stående og liggende død ved har ofte et stort artsmangfold som vi ønsker å ta vare på med vernet, for eksempel knappenåslav, vedboende sopp og insekter. Det er mange arter som vokser på tørrkvist på stående eller liggende død ved.

Dette er viktige forhold. Men samtidig kommer det ikke fram at trollsotbeger (VU) og gråsotbeger (VU) samt delvis også taigabendellav (EN) i hovedsak lever på tørrkvist på **levende trær**, og ikke døde stående trær (selv om gråsotbeger også kan vokse på tørrgreiner av døde trær). Mao. vil ev. knekking av tørrkvist på levende gran medføre at disse artene havner på bålet. Dette er meget viktig å hensynta i de områdene disse artene finnes eller kan tenkes finnes.

Med hilsen

Truls Gulowsen

leder Naturvernforbundet

Kaja Langvik Hansen /s/

Leder Naturvernforbundet i Nordland